

Ugeblad og Annoncetidende
for Allinge-Sandvig.
Gudhjem, Østerlars, Hasle
Olsker, Rutsker, Rø og Klemens.

Ansvarshavende Udgiver:
Otto Gornitzka. - Telefon 74.
Trykt i Allinge Bogtrykkeri
Oplag ca. 3000 Eksemplarer

Nr. 38

Alm. Annoncer 10 Øre pr. mm, efterf. Gange 8 Ø.
Forretningsann. 8 - 6 Ø.

Fredag den 21. September

Annoncer og lokalt Stof maa være indleveret
senest 2 Dage før Bladet udgaar.

1928

Gammelmanjspråt.

Håns Pærsen hanj kom
stagrænes paa sina gamla Ben
De e nu æjlle lænje sin,
    jå så'nj på dænja Len.
Jå gå maj så i Pråt me'nj
    om Awl, om Vær å Vinj.
Jå kjænjerenj frå forra å —
    enj gammalj Gniepinj.

Hanj tuggada på Skroen
    å spottada enj Gång,
å så tåu hanj ju fat
    på sinj vånda Klavesång:
„Di unge e snårt galna,
    de kanj då ajle se;
naj, då a jå va Horra,
    då va der Horra tel

Tjænestefolk i vora Då
    e rentudsajt nåd Pak,
der båra drabba Tiden væk
    me Fjáz å Bællasnak;
men høja Lønner vil di hå,
    som kludras væk te Stås,
å få di ente Gjijlesmåd,
    så løvva di å Plås.

Forra sjotte Folk då nåd
    å kunje spåra åu,
nu nuta di lid halla Dånj,
    å sin tå di på Sjøu.
Minj Døttermanj, som fikje
    Gårenj, mæst for majen Tak,
hanj e'kje bær, enj anra e —
    enj ræjti Skobbernak.

Ijår hår hanj kjevt saj enj Bil.
    Nu possar hanj å smorr
ølægja Lannavajana —
    ja, de e ded hanj gjorr
Enj anj, som hår et vassens Gran,
    må sjitad hen i Skat —
hanj kjør båra å tossar saj
    i Stånj for å tå fat.

I Ståuarna der stases
    op me Soffa å Klaver,
Sjelleri å Sjit å Lort,
    som injen Rænta gjer.
Gjæstabodd vær Uggeda
    kanj nauehen forslå
vor lænje di kanj klara dom,
    de ska ja undras på.

Miu Døtter, Greta, hon e nu
    au me på Modarna —
Kjaul, som naue sjyler Knæn,
    men granj som Sjinjara!
De e'nte bloja, Pibla nu,
    naj de e sant å vist.
Ja blev så harmse på å sed.
    Va skad ble te testis?

Kunja hojla Huz med lid
    forstå di dom ente på,
å ves enjanj vil snakka me,
    så bler enj snøbbenj å
Ja nørlar lid så got ja kanj —
    de rajnas ikje me.
På Soggen komma di enjgæng,
    de ska ni få å se!

Hanj va mæst vræwlefarruer
    — ja svarde ikje stort.
Et gammalt Gnaw de e han ju,
    som injed got har gjort.
Å seddan e ju Vardens Gång,
    her jælper injen Pivan.
Horrenj øzer ud med Skauln
    — Far samlada med Rivan.
O. L.

Bornholmske Kirker for 200 Aar siden.

De bornholmske Kirker, særlig Sognekirkerne, er som bekendt alle meget gamle. De byggedes i Bispevældets Tid, og sandsynligvis blev Grundstenen til de ældste Rundkirkerne, nedlagt i den Periode, da Danskerne søgte at underlægge sig Østersølandene

mindre gemte Kirkerne paa den Tid endnu mange Minder fra Kato-licismens Dage og meget af Interesse, som er forsvundet nu.

Vi vil derfor genopfriske nogle af Thuras interessante Beretninger om de bornholmske Kirker, saaledes som de saa ud paa hans Tid.

— Den største og bedst vedligeholdte af de 4 Rundkirker er Østerlars Kirke, der var indviet den hellige Sct. Laurentius. Den ligger som bekendt paa et Højedrag ca. 1 Mil fra Gudhjem. Den bestaar af en cirkelrund Hovedbygning, afstivet af 7 indtil 2 m brede Støttepiller. Det udbyggede halvrunde Kor og det firkan-tede Vaabenhus synes senere tilbygget, antagelig efter Reformationen. Bygningerne er opført af raa og tilhugne Marksten, Kalksten (Limsten), bornholmsk Cement. Indvendig i Kirken tager den

Kalkmalerier, men disse vare saa medtagne, at Restavrering maatte opgives.

En Trappegang fører fra Koret ind i den nordlige Ringmur og op til andet Stokværk, hvis Hvælvinger er opført af utilhugne Sten uden Puuds. Herfra fører en uregelmæssig Trappe op til Murkronen med Skyttegangen og Skydehullerne.

Fra Skyttegangen kommer man gennem en lille Aabning til Trappen, der fører til det ringformede Rum, som har skullet danne Forsvarernes sidste Tilflugtssted i Ufredstider. — Herovenover var Udsigtstaarnet, hvis nederste Del nu danner Støtte for Tagkonstruktionen.

Altetavlen var if. Thura prydet med en Del Billedværk og Malning forestillende bibelske Historier og Skriftsteder, skænket af Gouvernøren paa Hammershus, Hans Lindenov, 1605.

Ved Skriftestolen, tæt op til Alteret saas Hr. Jensen Sodes Skilderie tilligemed havis Hustrus og tre Børnebørn. Han var Sognepræst til Menigheden i 28 Aar og døde 1700.

I Kirken fandtes ophængt en Fane til Minde om Oberst von Hatten, der var Kommandant og Amtmand paa Bornholm og døde paa Lensgaard 1685. Hans Lig blev samme Aar af Enken, Fru Maria Lillienkjold, bisat i Bergen.

Paa Prædikestolen ses de 4 Evangelister med deres sædvanlige Tegn saa og adskillige bibelske Tegn paa Latin samt paa Dansk: „Tak Hellig Aand for din Bistand, gør Ordet frugtbar, som udaf min Mund kom“.

Nedenfor Altret i den mellemste Gang ligger en Ligsten over Præsten Ole Nielsen Sonne, d. 1672.

I Taarnet er to Klokker. Paa den største læses:

H. Holger Rosenkrantz,
den velbyrdige Mand,
Guvernør over Bornholms Land,
Bevilgede mig at gjøre
Og mig til Lars-Kirke føre.
Jeg ved min liflige Stemme
Paamine Eder Guds Ord
aldrig at glemme.

Min Factor Christen Larsen
mon være
Mig lade støbe til Guds Ære;
Der mand monne skrive 1640
Hr. Thomas Michelsen

WP Nr. T M
Arndt Kleimond me focit
in Lübeck.

Nedenunder staar en latinsk Indskrift.

Paa den mindre Klokke læses: Anno 1684, da højædle og velbaarne Herre, Oberst Bendix von Hatten, var Over-Commandant og Amtmand her over Landet, og Sognepræst her til Kirken var Hr. Jørgen Jensen Sode, er denne

Klokke ved Poul Koefoed overført og ladet omstøbe til Guds Ære og Øster-Larsker Kirkes Menighed til Beste. — Arndt Kleinmond me fecit, Lübeck.

Udenfor Kirkens Vaabenhus staar en smuktformet korsmærket Runesten af rødlig Granit, hvis Indskrift lyder saaledes i Oversættelse:

„Ydkel rejste Sten(en) efter Broder Thorgots Søn. Gid hans Sjæl faa Hvile“.

Paa Kirkegaarden laa paa samme Side af Vaabenhuset en gammel Ligsten med udhugget Billede af en katolsk Gejstlig. I den latinske Skrift læstes tydeligt 1373.

De gamle.

Ingen kunde hilse Aldersrente-loven af 7. August 1922 med større Glæde end undertegnede. Det var ikke saa meget Rentens Størrelse i og for sig, der gav Anledning til denne lystbetonede Følelse, som det, at man i denne Lov var gaet bort fra Skønnet og over til faste Takster. Dette, at de paagældende ikke længere behøvede at gaa Tig-gergang for at faa deres nødtørftige Underhold paa gamle Dage; men — naar de ellers opfyldte Betingelserne efter Loven — kunde kræve sig udbetalt en vis maanedlig Sum som noget, de havde Ret til.

Det store Antal Aldersrente-Begæringer, der strømmede ind til Kommunalraadene, viste klart, at de gamle paaskønnede denne Lovform, der ikke saaledes som Alderdomsunderstøttelses-Loven krænkede deres Æresfølelse.

Ved ovennævnte Lov strøg de gamle en stor pengelig og ethisk Gevinst i Lommen; men ingen-lunde for stor.

Saa kom Loven af 1. Juli 1927, den i disse Dage stærkt omdebatterede Lov.

Efter Bladenes Referater at domme er vore Politikere meget uenige om, hvorvidt denne Lov virkede forringende paa de gamles Aldersrente eller ikke. Jeg skal ikke udtale nogen Mening desangaaende, da jeg ikke er i Besiddelse af det dertil nødvendige Materiale; men jeg tror, at Sandheden her som saa ofte ellers ligger midt imellem de hævdede Standpunkter.

Det var et smukt Træk af Allinge-Sandvig Byraad at give Kommunens Rentenydere en Udflugt pr. Bil op over Landet. Deltagere, jeg har talt med, priste i høje Toner Turens fornøjelige Forløb. Roste Kaffen og den lækre Lagkage, der serveredes paa Christianshøj, Musikken, der mindede de gamle om deres Ungdoms Vaar, de smukke Taler af Aldersrente-Udvalgets Formand og Sekretær:

Livland, Estland og Kurland. Deres fæstningsagtige Udseende synes at tyde paa, at de er opført i en Kamptid, Korstogstiden, da Kristendommen, Katoicismen, gik sin Sejrgang gennem Norden. Meget er sandsynligvis ændret gennem de ca. 400 Aar, der hengik inden Reformationen holdt sit Indtog, og særlig under denne, hvor man ivrigt søgte at fjærne alle katolske Minder, særlig Helgenbilleder og Vægprydelser.

Siden da er der nu atter forløbet 400 Aar, og vor ældste nogenlunde omstændelige Beskrivelse af Kirkerne rækker kun 200 Aar tilbage i Tiden. Ikke desto

store Midterpille, der bærer det øverste Stokværk, en stor Del af Pladsen, men Pilleren er, i Modsætning til de andre Rundkirkers, hul og Rummet staar ved 5 Rundbuer i Forbindelse med det større. Pilleren er prydet med Kalkmalerier, der under Restavreringen 1889 fandtes under Kalk pusset og af-dækkedes af Professor Kornerup. De fremstiller Scener af Kristi Liv, Død og Opstandelse samt Episoder fra Dommens Dag efter Middelalderens enfoldige Opfattelse af Helvede og dets Rædsler, Himlen med dens Glæder.

Ogsaa Rundmuren og Hvælvingerne har været smykket med

Greta Vestphal,

Sandkaas modtager atter nogle Elever i Klaver og Violin.

Hasle Snedker- og Bygningsforretning.

Største Lager af Ligkister, Ligtøj og Ligsenge.
Tlf. Hasle 35.

For en Herre

eller Dame er en mindre Lejlighed ledig til 1. Oktober (2 Værelser og Køkken).

Gornitzka, Allinge.

Hyazinter, Tulipaner,

Paaskeliljer, Krokus m. m. anbefales i sædvanlig god Kvalitet.

Sartner Jensen,
Tlf. Allinge 41.

Det kendte Radium-Sodavand

fra Mineralvandsfabriken BORNHOLM kan nu ogsaa faas i Gudhjem og forhandles af P. A. Due.

Klaver.

Fra 1. Oktober modt. fl. Elever Hurtig og grundig Fremgang garant. Oda Hjortbol, Østerg., Allinge. Elev af kgl. Operarepetitor Barregaard.

Spegesild

til Salg, event. byttes med Kartofler, Sæd eller Brænde.
Tlf. Ruts 78. H. C. Svarth, Vang.

Langhalm.

Et Parti haandbunden Hvedehalm, tjenlig til Tage, er til Salg.
Klingegaard, Rutsker.

R. I. R. Tillægshaner

fra April—Maj (Sipleystamning) er til Salg 5 Kr. pr. Stk.
Tlf. All. 144. Zastrow, Sandkaas.

Al Jagt

Nødde- og Bærplukning paa Borregaards Grund forbydes.
K. Krak.

Al Jagt

Nødde- og Bærplukning forbydes paa Skovgaard's Grund i Olsker.

Jagten

paa undertegnede's Jorder er forbudt for uvedkommende.
Baadstadgaard, E. Hansen, Alfr. Hansen, Lynggaard, Olsker, G. Mikkelsen, L. Larsen.

Rask Mand,

38 Aar, søger Arbejde med hvad som helst.
Billet mtk. „Arbejde“ modt. Bl. K.

En flink Pige,

en paalidelig Fodermester og en yngre Karl kan faa Plads 1. Nov.
Hullegard, Rø.

En yngre Fodermester

kan faa Plads straks
Boesgaard, Klemens.

En ung So

til Fedning ønskes til Købs.
Boesgaard, Klemens.

Mejeri-Kontrabøger,

godt Papir og solid Indbinding
Allinge Bogtrykkeri. Tlf. 74.

Elegante Visitkort

50 Stk. med Navn 2 Kr.
Allinge Bogtrykkeri.

Bestil Deres Tryksager i Allinge Bogtrykkeri.

Til Konfirmationen

anbefaler vi os med et stort Udvalg i

billige Kjoler i moderne Faconer fra 8,50
Konfirmandfrakker, lige hjemkomne 29,50
MatrosHabitter fra de billigste Kvaliteter til de allerbedste.

Messens Ene-Udsalg

Tlf. 100. C. Olsen. Tlf. 100.

Telefon 74. A. Lyster, Hasle. Telefon 74.

Hjemmelavet Paalæg, Salater, Tomater, syltede Asier og Agurker, Ost og Konserves. — Alt i prima Kvaliteter.

Alle blaastribede Kornsække

med vort Firmanavn bedes returneret hurtigst muligt.

Eldre Laan af Korn- og Foderstofsække samt Frøsekker og Poser som ikke er leverede til 1. Oktober bliver noterede og maa betales.

Nordlandets Handelshus.

Prima Svineskraa

af ny Sæd blandet med frisk tør Mais

sælges til lavere Pris i

Nordlandets Handelshus.

Konfirmationsudstyr

til Piger og Drengene købes med stor Fordel i *Magasin du Nord's Udsalg.*

Vi har det store Udvalg, altid prima Varer og rimelige Priser.

Nye, fikse Frakker i marineblaa, sort og kulørt Rebs samt smukke Dessin i Ulster er hjemkomne. — Vi tilbyder en pæn Frakke med Plyskrave fra 21 Kr.

Stort Udvalg i færdige, hvide og kulørte uldne Kjoler fra 10 Kr.

I Metermaal haves nye, hvide, elegante Mønstre i Kunstsilkestoffer fra 2,40 Kr. pr. m., samt Vaskesilke, Crepe de chine, Marocain, Uldmousseline m. m.

Meget stort Farveudvalg i kulørte uldne Kjølestoffer fra 1,85 Kr. pr. m.

Moderne Faconer i MatrosHabitter i 3 gode Kvaliteter til 23,00 — 29,50 — 37,00 Kr. for Størrelse 7. — Ægte blaa Stortrojer med For fra 17,50 Kr. for Stør. 7.

Største Udvalg i Manchetskjorter, Slips, Sokker, Seler, Hatte, Huer m. m.

Magasin du Nord's Udsalg ved Victor Planck, Allinge.

Leverandør til Vare- og Landbrugs-Lotteriet.

Kunstgødningen er nu paa Lager.

Nordlandets Handelshus.

Store, meget kraftige

DAMPKUL

til Tærskningen.

Smørelie,

Motor-Petroleum,

Pudsetvist.

Alle Slags Varer sælges og Priserne er billige i

Nordlandets Handelshus.

De nye Priser for de nye Sendinger emailleerede

Murgryder og Vaske

er meget billigere.

Alt Jern og Støbegods er billigt nu.
Spørg om Priserne i

Nordlandets Handelshus.

Prøv at lade Dem klippe med den nye elektriske Maskine. Hurtig, reel Betjening.

O. H. Kjær,
Barber og Friser, Hasle.

Allinge Teglværk

anbefales.

Mursten, Teglstén, Drænrør.

Tlf. 127.

Ligkister og Ligsenge

altid paa Lager i alle Størrelser, og forskellig Udstyreiser og Priser.

Anton Sonnes Byggefóretning
Telefon Allinge 69.
Indehaver Chr. Sonne.

Skal Datteren eller Sønnen konfirmeres?

gælder det jo at finde et baade fikst og solidt Udstyr, der ikke overstiger Budgettet.

Der er den Garanti paa vore Priser, at tilsvarende Kvaliteter kan ikke købes billigere noget Sted og Udvalget er nu meget omfattende baade i Kjoler, Frakker, Matros- og Jakkehabitter, Stortrojer, Ulsters og alt, hvad der ellers hører til et 1ste Klasses Udstyr.

— Af sorte, hvide og kulørte Kjøletøjer findes en Masse smukke Nyheder til yderst rimelige Priser.

Husk vort Udvalg i Herre- og Dameparaplyer i alle Mødefarver.

En moderne Paraply vil altid være en kærkommen Konfirmandgave.

Alt forevises uden Købetvang.

Manufakturhuset HASLE

Benmel.

Godt, tørt Benmel er til Salg. 10 Kr. pr. 100 kg. Tlf. 79.

Fodermelsfabriken, Nyker.

Til Sæsonen

anbefales mit nye Lager af moderne Hatte til ældre og yngre Damer samt Bornehatte.

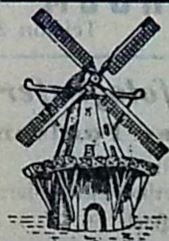
Stort Udvalg i Broderier.

Hedvig Mærckmann,
Tlf. Hasle. 90.

Mine gode Cykler

anbefales. Reparationer udføres. Grammofoner og Plader m. m.

H. A. Hagedorn, Gudhjem.

Gudhjem Møllens

Flormel

er anerkendt som det bedste.

Ligkister

Tlf n 13. L. PIHL. Klemens.

Røgede Hellefisk

er hjemkommet.

Røgede argentinske Lammelaar anbefales

J. B. Larsen, Allinge

Prima Madæbler 30 Øre pr. Halvkilo.

Fine Spiseæbler, kaliforniske Gravenstener anbefales

J. B. Larsen, Allinge

Radio-Apparater.

Et moderne Modtageranlæg, komplet, med Højtaler, kan De købe for 150 Kroner i Hasle Installatørforretning.

Tlf. Hasle 128. A. Regnersen.

Køb Deres Ure

hos

M. Michelsen, Gudhjem.
Reparationer udføres.

P. C. Holm

anbefaler til billigste Priser:

Emailleerede Vaske og Vandlaase.

Fliser, hvide Glas-Vægfliser, passende at sætte paa Væggen ved Vasken og Komfuret samt til Gasbordet.

Køkkenemaillelak i graa, blaa, hvid og gul. Egner sig fortrinligt i Køkkenet, da den giver en meget haard og blank Overflade.

Gasovne, Stegeovne til Primus, Gasapparater, Aluminiums-Bageforme i forskellig Størrelse og bedste Konstruktion.

Primusapparater.

Bageforme, runde og firkantede, Isterne, Buddingforme.

Aluminiums-Kasseroller, Kedler og Pauder.

Dansk Emaillegods er svært og holdbart og føres i alle Størrelser af Køkkeninventar. — Anker Heegaards email og sorte Gryder.

Rustfri Brødknive med sort og hvid og Bøffelhorn's Skafter.

Alpacca, Aluminium og Sølvplet i alt gangbart Service.

Brødkædere — Kødhakkere — Ruller m. m.

P. C. HOLM

Tlf. 39. ALLINGE Tlf. 39.

Til Konfirmationen

Salmebøger, Telegrammer, Smykker af Sølv og Guld, Tasker, Sæddelbøger, Punge Eskepost.

Alt i stort Udvalg

J. P. Rønne, Gudhjem.
Telefon 85.

Forlovelsesringe

anbefales.

Fin Gravering — ikke Prikning.
Billige Priser.

Emil Westh.

Ur- & Guldsmedeforretning
Hasle.

Konfirmations-Salmebøger

anbefales. Navn gratis.

Altid nyt Udvalg i Telegrammer. Konfirmationsgaver i stort Udvalg
Papirhandelen ved Skolen, All.

Biografen.

Søndag den 23. September Kl. 8.

Orloff.

Operette i 8 Akter.
I Hovedrollerne V. Gibson og Ivan Petrowitch.

Avertér i „Nordbornholm“!

